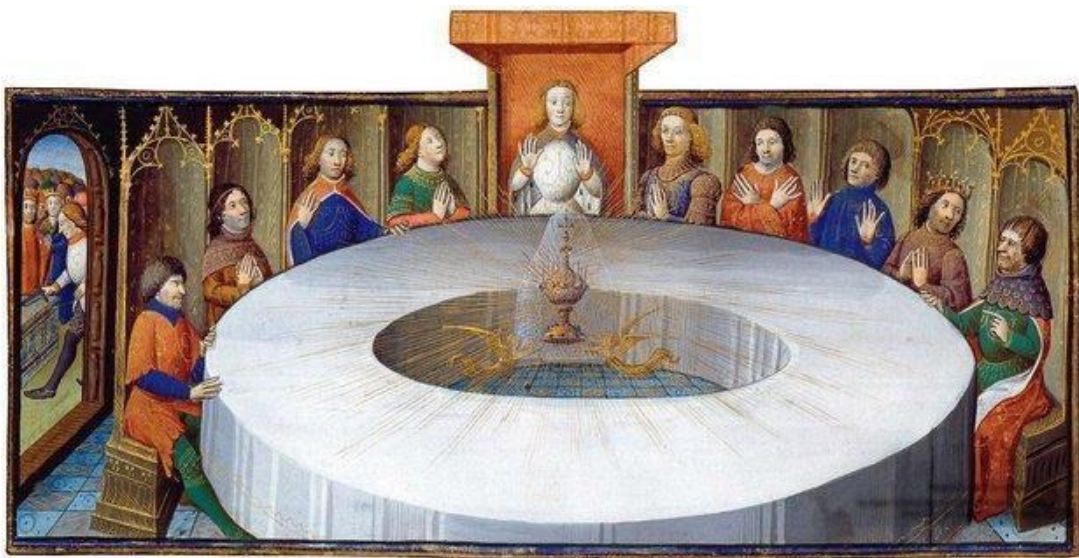

Koning Arthur

Leerlingenbundel

Onderzoek 3: mythevorming rond Arthur

Over Arthur

Koning Arthur is niet alleen algemeen cultureel erfgoed in Groot-Brittannië, ook bij ons is hij een beroemde figuur. Hij en zijn ridders van de Ronde Tafel schitteren in meerdere (teken)films en hervertellingen voor groot en klein. Zo heeft iedereen wel eens gehoord over Guinevere, Lancelot, het zwaard Excalibur en Merlijn. Maar wat is waarheid en wat is fictie?

In deze bundel maken jullie kennis met Geoffrey of Monmouth, één van die schrijvers die bijdroeg tot de mythevorming rond Arthur.

Opdracht: Prologus – toevoegen van waarheidsgehalte

TEKST

5	Cum mecum multa et de multis saepius animo revolvens in hystoriam regum Britanniae inciderem, in mirum contuli quod infra mentionem quam de eis Gildas et Beda luculento tractatu fecerant nichil de regibus qui ante incarnationem Christi inhabitauerant, nichil etiam de Arturo ceterisque compluribus qui post incarnationem successerunt repperissem,	Toen ik tijdens mijn vele bespiegelingen over allerlei gebeurtenissen en personen mijn gedachten liet gaan over de geschiedenis van de Britse koningen, wekte het mijn verbazing dat ik in de passages waarin Gildas en Beda in hun schitterende geschriften over hen te spreken kwamen niets kon vinden over de koningen die voor Christus' geboorte in Brittannië leefden, zelfs niet over Artur en al die anderen die elkaar na Christus' geboorte opvolgden en dat terwijl hun daden eeuwige roem verdienen en door vele volkeren met genoeg en uit het hoofd worden doorverteld alsof zij op schrift zijn gesteld.
10	cum et gesta eorum digna aeternitate laudis constarent et a multis populis quasi inscripta iocunde et memoriter praedicentur.	Aan dat soort dingen dacht ik heel vaak. Toen gaf Walter, aartsdiaken van Oxford, een man die goed is onderlegd in de kunst van de welsprekendheid en de geschiedenis van onbekende volkeren, me een heel oud, in de Britse taal geschreven boek dat in een doorlopend en goed geordend verhaal de daden van alle Britse koningen vanaf Brutus, de eerste koning van de Britten, tot Cadvalder, de zoon van Cadvallo, in fraaie bewoordingen beschrijft.
15	Talia michi et de talibus multociens cogitanti optulit Walterus Oxenefordensis archidiaconus, vir in oratoria arte atque in exoticis hystoriis eruditus, quendam Britannici sermonis librum vetustissimum qui a Bruto primo rege Britonum usque ad Cadualadrum filium Caduallonis actus	
20	omnium continue et ex ordine perpulcris orationibus proponebat.	

Je merkt dat in dit Latijn de 'h' tussen klinkers geëvolueerd is in de uitspraak. Welke evolutie gebeurde er en aan welke woorden zie je dat?

In dit fragment hanteert GvM een zogenaamd 'autoriteitsargument' om zijn betrouwbaarheid als bron te benadrukken. Wat is dit precies?

Duid de passages in het Latijn die zijn betrouwbaarheid benadrukken.

Bedenk een autoriteitsargument voor jullie eigen mythevorming rond Arthur ?

Opdracht: Het verhaal van de steencirkel Stonehenge

Net nadat Aurelius Ambrosius zijn rivaal, de Britse leider Vortigern, heeft verslagen, besluit hij dat er een monument moet opgericht worden ter ere van zijn gesneuvelde getrouwen. De steenhouders en timmerlieden die hij oproept zijn echter ontoereikend. Ten einde raad wendt Aurelius Ambrosius zich tot aartsbisschop Tremorinus van Caerleon, die hem de voormalige adviseur van Vortigern — een zekere Merlijn — aanraadt. Merlijn wordt ontboden en geeft zijn visie op de plannen...

TEKST

Historia regum Britanniae 8.128–9

5	Cui Merlinus: 'Si perpetuo opere sepulturam virorum decorare volueris, mitte pro chorea gigantum quae est in Killarao monte Hiberniae. Est etenim ibi structura lapidum quam nemo huius aetatis construeret nisi ingenium artem subvectaret. Grandes sunt lapides, nec est aliquis cuius virtuti cedant. Qui si eo modo quo ibidem positi sunt circa plateam locabuntur, stabunt in aeternum'. Ad verba ipsius solutus est Aurelius in risum,	cui (dixit) = aan de koning die net zijn plannen uitlegde; chorea gigantum : de Gigantenkring; Killaraus mons : Killarausberg; Hiberna : Ierland; etenim = enim; aetas : tijd(perk); construeret : zou kunnen bouwen; subvectare : toevoegen aan; nec...cedant : er is niemand voor wiens kracht ze wijken = niemand is sterk genoeg voor hen; platea : begraafplaats
10	dicens qualiter id fieri posset ut tanti lapides ex tam longinquo regno adveherentur ac si Britannia lapidibus careret qui ad operationem sufficerent. Ad haec Merlinus:	qualiter : hoe; tantus : zo'n grote; ex...regno : van zo ver uit het koninkrijk; advehi : aanvoeren; ac si : alsof; carere + abl: vrij zijn van; qui...sufficerent : die voldoen voor de taak
15	'Ne moveas, rex, vanum risum, quia haec absque vanitate profero. Mistici sunt lapides et ad diversa medicamenta salubres. Gigantes olim asportaverunt eos ex ultimis finibus Affricae et posuerunt in Hibernia dum eam inhabitarent.	ne...risum : lach niet zo snel; absque vanitate : zonder zinloosheid = betrouwbaar; proferre : vertellen; misticus : magisch; salubris : heilzaam; asportare : aanbrengen; dum : toen; eam = Hiberniam: Ierland
20	Erat autem causa ut balnea infra ipsos conficerent cum infirmitate gravarentur. Lavabant namque lapides et infra balnea diffundebant, unde aegroti curabantur. Miscebant etiam cum herbarum confectionibus, unde vulnerati sanabantur.	erat causa ut : het doel (van hen) was dat; balnea : baden; infra ipsos : bij hen; conficere : opstellen; infirmitate gravari : verzwakt worden door zwakte = ziek zijn; lavare : wassen; infra : in; diffundere : uitgieten; aegroti : de zieken; confectio : mengeling; herba : kruid; vulnerati : de gewonden; sanare : genezen
25	Non est ibi lapis qui medicamento careat'. Cumque hoc audissent Britones, censuerunt pro lapidibus mittere populumque Hiberniae proelio infestare si ipsos detinere niterentur.	censare : menen; pro lapidibus mittere : de stenen laten halen; proelio infestare : vechten tegen; detinere niti : blijven vasthouden = weigeren te geven
30	Postremo eligitur Uther Pendragon frater regis et quindecim milia armatorum ut huic negotio pareant. Eligitur et ipse Merlinus, ut ipsius ingenio et consilio agenda tractentur.	eligere : (uit)kiezen; ut...pareant : om aan deze opdracht te voldoen = voor deze missie; ut...tractentur : om hen bij te staan met verstand en raad
35	Paratis deinde navibus, mare ingrediuntur, prosperis ventis Hiberniam adeunt.	prosperis ventis : met voorspoedige wind = vlot

r.4-8 Wat komen we te weten over de steencirkel van de Giganten in Ierland? En waarom zouden ze best overgeplaatst worden?

r.9-13 Koning Aurelius vindt het vreemd dat er nergens in Brittannië zo'n stenen zouden te vinden zijn. Wat wordt hier verteld over zijn reactie?

r.17-19 Welke kwaliteit hebben de stenen waardoor de Giganten hen vanuit Afrika naar Ierland brachten?

r.26 Wat is een juiste weergave voor de inhoud van deze regel? Tip: bekijk even de inhoud van de voorgaande regels, dan wordt het nog logischer.

- er is geen steen hier met dezelfde geneeskundige kracht
- er is geen enkele steen daar met geneeskundige kracht
- elke steen daar heeft geneeskundige kracht
- elke steen daar heeft nood aan genezing

r.31-34 Wie wordt op pad gestuurd om de stenen, desnoods al vechtend, op te eisen. Wees volledig.

Deze uitgestuurde held zal eerst de Ierse koning Gillomanius verslaan in een bloederige strijd om de stenen te bemachtigen. Tenslotte slaagt enkel Merlijn er in om ze, dankzij zijn magische krachten, naar Groot-Brittannië te verhuizen op de schepen. De steencirkel staat vandaag de dag uiteraard bekend als Stonehenge.

Dat dit verhaal niet volledig met de feiten strookt, is duidelijk. Welke fantasierijke evenementen kunnen jullie toevoegen aan jullie eigen gecreëerde mythe om het verhaal pittiger te maken?

Opdracht: De ridders van de ronde tafel

Het gaat Arthur, de zoon van Uther Pendragon, voor de wind als koning en beschermer van de Britten tegen de Saksen na de slag bij Badon. Kort voor het onderstaande fragment is hij gehuwd met een zekere Ganhumara, beter gekend in de traditie als Guinevere. In deze passage zinspeelt Geoffrey van Monmouth als eerste 'Arthuriaanse auteur' over een soort ridderlijke, geletterde kring die ontstaat rond de figuur Arthur.

Links vind je de Latijnse tekst en rechts een Nederlandse vertaling. Probeer bij de Nederlandse vetgedrukte woorden de overeenstemmende woorden te vinden in het Latijn.

TEKST

Historia regum Britanniae 9.154.

5	Tunc, invitatis probissimis quibusque ex longe positis regnis, coepit familiam suam augmentare tantamque faceciam in domo sua habere ita ut aemulationem longe manentibus populis ingereret. Unde nobilissimus quisque incitatus nichili pendebat se nisi sese sive in induendo sive in arma ferendo ad modum militum Arturi haberet.	Dan begon Arthur zijn gevolg uit te breiden door de allerbeste mannen uit ver gelegen koninkrijken uit te nodigen en hield zo aangenaam hof dat hij jaloerie opwekte bij verre volkeren.
10	Denique, fama largitatis atque probitatis illius per extremos mundi cardines divulgata , reges transmarinorum regnorum nimius invadebat timor ne inquietatione eius oppressi nationes sibi subditas amitterent.	Alle edelste mannen waren geneigd zichzelf niets waard te achten als ze niet gekleed of gewapend waren op de wijze van Arthurs soldaten.
15	Mordacibus ergo curis anxii, urbes atque urbium turren renovabant, oppida in congruis locis aedificabant, ut si impetus Arturum in illos duceret refugium si opus esset haberent.	Omdat zijn reputatie van vrijgevigheid en voortreffelijkheid zich verspreid had tot in de uiterste hoeken van de wereld, kregen de koningen van overzeese gebieden te veel angst dat de landen door zijn aanval verslagen zouden worden en ze hun onderdanen zouden verliezen.
20	Cumque id Arturo notificatum esset, extollens se quia cunctis timori erat, totam Europam sibi subdere affectat	Angstig door knagende zorgen, versterkten ze hun steden en stadstorens, ze bouwden burchten op geschikte plaatsen, zodat ze een vluchtplek zouden hebben indien nodig, als een aanval van Arthur op hen zou afkomen. Toen dit aan Arthur gemeld werd, was hij blij dat hij voor allen een bron van angst was, en hij besloot heel Europa aan hem te onderwerpen .

De mythe rond Arthur groeit. Vele andere schrijvers (uit dezelfde tijd, maar ook in de volgende eeuwen) blijven de mythe voeden met extra personages, verhaallijnen en figuren. **Welke elementen uit de mythe zullen jullie gebruiken in jullie verhaal?**

Opdracht: de slag bij Badon – mythe vs. geschiedenis

We hebben al heel wat auteurs besproken die vertellen over koning Arthur. Maar zijn ze allemaal even betrouwbaar? Een verhaalelement dat we regelmatig tegenkwamen focust op de strijd van de Britse koning tegen de Saksen.

Ook Geoffrey van Monmouth draagt zijn steentje bij tot de legendevorming rond dit moment.

Arthur bevindt zich middenin een expeditie tegen de Schotten, wanneer de Saksen in het zuiden van zijn koninkrijk amok maken. Hij trekt naar Mount Badon en...

TEKST

Historia regum Britanniae 9.146–7

5	Accinctus etiam Caliburno gladio optimo et in insula Auallonis fabricato, lancea dextram suam decorat, quae nomine Ron vocabatur. Haec erat ardua lataque lancea, cladibus apta.	Daarna gordde hij Caliburn om, een fantastisch zwaard dat op het eiland Avalon was vervaardigd. Zijn rechterhand werd gesierd door een lans die Ron heette, een lange, breedbladige lans die doeltreffend bloed vergoot. Vervolgens stelde hij zijn troepen op en viel de Saksen dapper aan, die, zoals gebruikelijk, in wigvormige formaties stonden opgesteld. De hele dag hielden de Saksen heldhaftig stand tegen de Britten, die keer op keer in de aanval gingen. Tegen zonsondergang bezetten de Saksen een naburige heuvel, die hun tot fort moest dienen; vertrouwend op hun talloze bondgenoten leek die heuvel voldoende veiligheid te bieden. Zodra de volgende zonsopgang de dag had teruggebracht klom Arthur met zijn leger omhoog. Op weg naar de top verloor hij veel van zijn mannen, want omdat de Saksen vanuit hoger gelegen posities aanvielen en veel sneller naar beneden kwamen dan de Britten omhoog, konden ze hen makkelijker treffen.
10	Deinde, dispositis catervis, Saxones suo more in cuneos dispositos audacter invasit. Ipsi tota die viriliter resistebant, Britones usque prosternentes.	Desondanks bereikten de Britten met een geweldige krachtsinspanning de top en kruisten onmiddellijk de wapens met hun vijanden. De Saksen keerden hun hun borst toe en verdedigden zich met man en macht. Nadat een groot deel van de dag zo verstreken was, werd Arthur woedend omdat de strijd voor de vijand gunstig verliep en hij de overwinning nog niet had behaald. Hij trok
15	Vergente tandem ad occasum sole, proximum occupant montem, pro castris eum habituri; multitudo etenim sociorum confisis solus mons sufficere videbatur. At ut posterus sol diem reduxit, ascendit Arturus cum exercitu suo cacumen sed in ascendendo multos suorum amisit; Saxones namque, ex summitate occurrentes, facilius ingerebant vulnera, dum ipsos cetero cursu in descensu ageret quam eos in ascensu.	
20	Britones tamen, cacumen maxima vi adepti, dextris hostium dextras suas confestim conferunt. Quibus Saxones pectora praetendentes omni nisu resistere nituntur.	
25	Cumque multum diei in hunc modum praeterisset, indignatus est Arturus ipsis ita successisse nec sibi victoriam advenire. Abstracto ergo Caliburno gladio, nomen sanctae Mariae proclamat et sese cito impetu infra densas hostium acies immisit. Quemcumque attingebat Deum invocando solo ictu perimebat, nec requievit impetum	
30		

	suum facere donec quadringentos septuaginta viros solo Caliburno gladio peremit. Quod videntes Britones densatis turmis illum sequuntur, stragem undique facientes.	Caliburn, schreeuwde de naam van de heilige Maria en drong met een snelle charge door de hechte slaglinies van de vijand. Onder het aanroepen van God doodde hij al wie hij trof met één enkele zwaardhouw en hij staakte zijn aanval pas toen hij alleen met Caliburn mannen had gedood. Toen de Britten dat zagen volgden ze hem in dichte drommen en richtten aan alle kanten een slachting aan.

Neem de passages van de historiografen Gildas, Beda en Nennius er nog eens bij en vergelijk met deze passage van Geoffrey of Monmouth aan de hand van onderstaande vragen.

Wie schreef welke tekst wanneer? Zet de schrijvers (met hun datering) in de juiste volgorde.

Merk je tegenstellingen op tussen de verschillende verslagen van de veldslag bij Badon? Merk je opvallende gelijkenissen? Zijn er woorden die terugkeren in het Latijn?

Welk van deze auteurs kan het sappigste vertellen? Wie vertrouw je het meest?